

**Opinia Prezesa
Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji
nr 136/2015 z dnia 12 sierpnia 2015 r.
o projekcie programu „Program polityki zdrowotnej w zakresie
prewencji ospy wietrznej na lata 2016-2020” realizowany przez:
miasto Kielce**

Po zapoznaniu się z opinią Rady Przejrzystości pozytywnie opiniuję projekt programu polityki zdrowotnej „Program polityki zdrowotnej w zakresie prewencji ospy wietrznej na lata 2016-2020” realizowany przez miasto Kielce pod warunkiem uwzględnienia przedstawionych uwag.

Uzasadnienie

Opiniowany projekt programu polityki zdrowotnej dotyczy istotnego problemu zdrowotnego, jakim jest ospa. Projekt programu został przygotowany zgodnie z wytycznymi AOTMiT.

Ze względu na finansowanie szczepień p/ospie w określonych populacjach dzieci istotne znaczenie ma odpowiednie zdefiniowanie populacji docelowej programu. Należy mieć na uwadze, że dzieci przebywające w placówkach oświatowo-wychowawczych mogą zostać zaszczepione w ramach świadczeń gwarantowanych. W związku z tym programy polityki zdrowotnej powinny w głównym stopniu odnosić się do populacji dzieci niekwalifikujących się do szczepień gwarantowanych (np. dzieci przebywające w domu).

Ważną kwestią jest również prowadzenie odpowiednich działań edukacyjnych, które będą się skupiać na propagowaniu szczepień oraz kształtowaniu odpowiednich postaw, których celem będzie zmniejszenie ryzyka zachorowań.

W programie w sposób prawidłowy zaplanowano ocenę zgłaszalności do programu i ocenę jakości udzielonych świadczeń. Uzupełniania wymaga ocena efektywności o narzędzia, które w obiektywny i wiarygodny sposób pozwolą na ocenę wpływu prowadzonych działań na zdrowie populacji.

Przedstawiony w programie budżet powinien zostać uporządkowany i uzupełniony o niezbędne dane (koszt całkowity prowadzenia programu uwzględniający poszczególne jego składowe).

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest projekt programu polityki zdrowotnej dotyczący wykonywania szczepień ochronnych przeciwko ospie wietrznej. Budżet przeznaczony na realizację programu wynosi 1 200 000 zł, zaś okres realizacji to lata 2016-2020.

Ocena projektu programu polityki zdrowotnej

Znaczenie problemu zdrowotnego

Projekt programu odnosi się do zapobiegania występowaniu ospy wietrznej wśród dzieci, poprzez podawanie szczepionki ochronnej. Wpisuje się on w cele Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015. W projekcie problem zdrowotny został przedstawiony w sposób poprawny i precyzyjny.

Przedstawione zostały również lokalne dane epidemiologiczne. Zgodnie z danymi PPIS w 2013 r. w Kielcach zapadalność na ospę na 100 tys. mieszkańców wynosiła 246,25 osób, zaś liczba przypadków 498. Natomiast w 2014 r. zapadalność w Kielcach wynosiła 449,68 / 100 tys. osób, zaś odnotowanych przypadków było 897.

W 2014 r. woj. świętokrzyskie charakteryzowało się wysoką zapadalnością na ospę wietrzną (566,4/100 tys. osób). Wskaźnik ten był jednak niższy niż zapadalność w całej Polsce (575,9/100 tys. osób).

Cele i efekty programu

Głównym celem programu jest zmniejszenie odsetka dzieci chorujących na ospę wietrzną w Kielcach. Dodatkowo wskazano 3 cele szczegółowe, które stanowią uzupełnienie celu głównego i odnoszą się do: zmniejszenia liczby ciężkich powikłań ospy, obniżenia kosztów związanych z leczeniem oraz zmotywowaniem rodziców do szczepienia dzieci.

W projekcie nie wskazano oczekiwanych efektów. Należy pamiętać, że powinny one odzwierciedlać postawione cele. W tym przypadku przeprowadzenie szczepień ochronnych może zmniejszyć liczbę zachorowań na ospę w mieście, zmniejszyć liczbę hospitalizacji spowodowanych powikłaniami ospy oraz zmniejszyć koszty związane z jej leczeniem.

W projekcie nie wskazano również mierników efektywności. Należy mieć na uwadze, że powinny one być spójne z postawionymi celami oraz w sposób obiektywny oceniać wpływ przeprowadzonych działań na zdrowie populacji. W opiniowanym projekcie miernikami efektywności mogą być określenie współczynnika zapadalności po przeprowadzeniu szczepień i odniesienie go do lat ubiegłych, określenie liczby hospitalizacji z powodu ospy i jej powikłań przed i po szczepieniach oraz określenie kosztów ponoszonych na leczenie ospy przed i po programie. W celu sprawdzenia wpływu prowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych, warto byłoby sprawdzić zgłaszalność rodziców na szczepienia (również te poza programem) i odnieść je do sytuacji z poprzednich lat.

Populacja docelowa

Adresatami programu są dzieci od 12 m. ż. do 3 r. ż., nie poddane obowiązkowym szczepieniom, zamieszkałe na terenie miasta Kalisza. Szczepienia ochronne będą realizowane wśród dzieci, które nie otrzymały przeciwwskazań lekarskich do jego wykonania a ich rodzice/opiekunowie prawni wyrazili pisemną zgodę na udział w programie szczepionkowym.

Jak wynika z przedstawionych danych w ramach programu planuje się zaszczepić 3 000 dzieci, w tym w pierwszym roku 1 00 dzieci i w kolejnych 500 dzieci rocznie. W projekcie wskazano, że populacje docelową rocznie stanowi 1 500 dzieci. Wybór liczebności uczestników programów uzasadniono tym, że rocznie 500 dzieci jest szczepionych zgodnie z PSO, zaś w pozostałej grupie przewiduje się zgłaszalność na poziomie 50%. Nie podano jednak uzasadnienia dla wskazanej wartości procentowej.

Zgodnie z zaleceniami WHO (2014) dla osiągnięcia wysokiej skuteczności i odporności populacyjnej szczepieniem p/ospie wietrznej powinno się obejmować co najmniej 80% populacji docelowej.

Dodatkowo warto byłoby określić postępowanie w przypadku zgłoszenia się do programu większej liczby dzieci.

Należy dodać, że obecnie w ramach szczepień obowiązkowych finansowanych w ramach świadczeń gwarantowanych (ale nie włączonych do kalendarza szczepień) finansowane jest szczepienie przeciwko ospie u dzieci do 12 r. ż. należących do grup ryzyka w tym m.in. dzieci przebywających w domach opieki długoterminowej, domach dziecka, żłobkach i innych instytucjach opiekuńczych. W związku z tym należy przedstawić jasne kryteria kwalifikujące dzieci do szczepień, które jednocześnie potwierdzą, że program polityki zdrowotnej nie powoduje dublowania finansowania świadczeń medycznych.

Zgodnie z danym GUS na 2014 r., populacja docelowa (tj. dzieci w pierwszym i drugim roku życia) stanowiła ok. 3 738 mieszkańców Kielc. Wartość ta różni się od liczby podanej w projekcie. Jednak ze względu na brak źródeł niemożliwe jest zweryfikowanie poprawności przedstawionej w projekcie liczebności populacji.

Zgodnie z polskimi wytycznymi szczepienia p/ospie są zalecane w każdym wieku (bez ospy w historii choroby; począwszy od 9 m. ż.). Natomiast w bieżącym Programie Szczepień Ochronnych na 2015 r., szczepienia p/ospie wietrznej są obowiązkowe dla dzieci do 12 r.ż. należących do grup ryzyka ospy wietrznej.

Interwencja

Projekt programu przewiduje realizację szczepień ochronnych p/ospie wietrznej w schemacie dwudawkowym w populacji od 12 m. ż. do ukończenia 3 r. ż.. Zakłada się zastosowanie szczepionki monowalentnej. W Polsce jedyną dostępną szczepionką monowalentną jest Varilrix. Schemat przedstawiony w projekcie oraz grupa wiekowa są zgodne z ChPL przedstawioną przez producenta szczepionki. Należy dodać, że w Polsce od 2013 r. stosowana jest również szczepionka poliwalentna - Priorix-Tetra, która może być podawana od 11 m. ż. do 12 r.ż. włącznie. W związku z tym warto byłoby umożliwić rodzicom/opiekunom wybór szczepionki.

W projekcie zaplanowano również kwalifikujące badanie lekarskie oraz działania edukacyjne wśród rodziców/opiekunów prawnych dzieci. Nie wskazuje się jednak szczegółów dotyczących akcji edukacyjnej.

Biorąc pod uwagę przedstawione dane epidemiologiczne, można wnioskować, że ospa staje się poważnym problemem w regionie. Warto byłoby rozważyć możliwość prowadzenia odpowiednio przygotowanej kampanii informacyjno-promocyjnej, która uwzględniać będzie rzetelne dane kliniczne. Kampania powinna skupiać się na kształtowaniu odpowiednich postaw rodziców/opiekunów dzieci, tak aby zmniejszali ryzyko zakażenia u dzieci (unikanie kontaktu z osobami chorymi, dbanie o higienę osobistą). Działania edukacyjne powinny być prowadzone przede wszystkim wśród rodziców/opiekunów, których dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (żłobki, przedszkola).

Projekt programu zakłada wykonanie interwencji skutecznych, zgodnych z rekomendacjami, w zapobieganiu zakażeniom wirusem ospy wietrznej.

Monitorowanie i ewaluacja

Ocena zgłaszalności do programu zostanie przeprowadzona na podstawie liczby dzieci uczestniczących w programie w odniesieniu do populacji docelowej. Dodatkowo warto

byłoby określić liczbę dzieci niezaszczepionych z powodu przeciwwskazań lekarskich oraz dzieci, które nie zostały poddane drugiej dawce szczepienia.

W ramach oceny jakości wykonywanych świadczeń każdy uczestnik programu będzie miał możliwość zgłaszania pisemnych uwag do realizatora programu.

Nie wskazano natomiast sposobu oceny efektywności przeprowadzonych interwencji. W odniesieniu do opiniowanego programu warto byłoby określić zapadalność na ospę przed i po przeprowadzeniu szczepień, wskazać liczbę hospitalizacji z powodu ospy i jej powikłań przed i po programie określić koszty związane z leczeniem ospy i ich zmienność na przestrzeni lat. W ramach oceny prowadzonych działań edukacyjnych można ocenić liczbę wykonywanych szczepień i odnieść ją do danych z lat ubiegłych..

Warunki realizacji

Realizator programu zostanie wyłoniony w otwartym konkursie ofert, co jest zgodne z zapisami ustawowymi. Określono również kompetencje niezbędne do realizacji szczepień.

W programie zaplanowano sposób rozpoczęcia i zakończenia uczestnictwa. Zaplanowano również kampanię promocyjną, jednak nie opisano jej szczegółów.

W projekcie wskazano koszty całkowite dla kolejnych lat realizacji programu. Z przedstawionej tabeli wynika, że w pierwszym roku (2 roczniki) planuje się przeznaczyć na szczepienia 400 000 zł, zaś w każdym kolejnym 200 000 zł. Nie podano całościowego budżetu przeznaczanego na realizację programu, jednak z podanych danych wynika, że będzie on wynosił 1 200 000 zł. Koszt zaszczepienia jednego dziecka (2 dawki) wynosi 400 zł.

Budżet został przedstawiony w sposób nieprecyzyjny. Należy ta kwestię uporządkować, tak, aby przedstawione były koszty całkowite oraz poszczególne koszty wchodzące w skład budżetu (koszt kampanii promocyjnej, koszt zatrudnienia personelu, koszt zakupu szczepionek itp.).

Okres realizacji to lata 2016-2020.

Wnioski z oceny technologii medycznej przeprowadzonej przez Agencję

Problem zdrowotny

Ospa wietrzna to choroba o wysokiej zakaźności, wywoływana przez wirus Varicella-zoster z rodziny Herpes virus. Zakażenie następuje drogą kropelkową, a okres inkubacji trwa ok. 10-21 dni. Kliniczny przebieg choroby to swędząca pęcherzykowa osutka wypełniona przejrzystym płynem, gorączka, powiększone węzły chłonne oraz zapalenie gardła. Powikłania po ospie to wtórne bakteryjne zakażenia skóry i tkanek miękkich, zapalenie płuc i zaburzenia neurologiczne.

Zapadalność na ospę wietrzną wynosi ponad 90% dla osób przebywających w bliskim kontakcie z zarażoną osobą. Najczęściej chorują dzieci, a ponieważ zachorowanie pozostawia trwałą odporność, rzadko zdarzają się przypadki zachorowań na ospę wietrzną u osób dorosłych.

Czynnikami ryzyka powodującymi cięższy przebieg choroby oraz możliwe powikłania jest wiek powyżej 20 lat, ciąża (II i III trymestr), immunosupresja, przewlekła kortykoterapia, istotne niedobory odporności komórkowej, a także noworodki matek, które zachorowały na ospę 5 dni przed porodem lub 48 h po nim.

Alternatywne świadczenia

Zgodnie z aktualnym Programem Szczepień Ochronnych na rok 2015 obowiązkiem szczepień są objęte:

1) dzieci do ukończenia 12 roku życia:

a) z upośledzeniem odporności o wysokim ryzyku ciężkiego przebiegu choroby,

b) z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji,

c) zakażone HIV,

d) przed leczeniem immunosupresyjnym lub chemioterapią

2) dzieci do ukończenia 12 roku życia z otoczenia osób określonych w pkt 1, które nie chorowały na ospę wietrzną;

3) dzieci do ukończenia 12 roku życia innych, niż wymienione w pkt 1 i 2, narażone na zakażenie ze względów środowiskowych, w szczególności narażone na zakażenie ze względu na czasowe lub stałe przebywanie we wspólnych pomieszczeniach, co umożliwia przeniesienie wirusa i wybuch ogniska epidemicznego, w tym zwłaszcza w domach opieki długoterminowej, domach dziecka, żłobkach i innych instytucjach opiekuńczych.

Ocena technologii medycznej

Szczepienia przeciwko ospie wietrznej są zgodne z aktualną praktyką i są skutecznym sposobem zapobiegania zakażeniom wywoływanym przez wirus ospy wietrznej. W krajach europejskich, które wprowadziły programy szczepień ochronnych p/ospie wietrznej na poziomie krajowym lub regionalnym, powszechne szczepienia spowodowały gwałtowny spadek występowania ospy wietrznej i hospitalizacji nią spowodowanych. Z kolei, odsetek osób zaszczepionych w Polsce nadal jest bardzo mały, pomimo wprowadzenia szczepień przeciwko ospie wietrznej do kategorii szczepień zalecanych w Programie Szczepień Ochronnych (PSO).

W opinii ekspertów klinicznych szczepienia przeciwko ospie wietrznej są korzystne w grupie wiekowej od 3 do 6 r.ż. Wszelkie inicjatywy, nawet w małym zakresie terytorialnym skutecznie mogą ograniczać szerzenie się zakażeń na danym terenie, a tym samym mniej środków wydatkowanych będzie na ewentualne leczenie szpitalne stanów ostrych czy powikłań.

WHO (2014) nie zaleca obowiązkowego szczepienia dzieci p/ospie, ale rekomenduje szczepienie dla grup zwiększonego ryzyka zachorowania, czyli w populacji o wysokim prawdopodobieństwie ciężkiego przebiegu choroby, jak i w krajach, gdzie ospa wietrzna stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego. Należy pamiętać, że dostępne zasoby powinny być wystarczające na pokrycie co najmniej 80% dzieci celem zapewnienia odporności populacyjnej w dłuższej perspektywie czasu.

Istotne z punktu widzenia zapobiegania zachorowaniom na ospę jest prowadzenie działań edukacyjnych ukierunkowanych zarówno na popularyzację szczepień, ale również kształtująca odpowiednie postawy (unikanie źródeł zakażenia, dbanie o higienę osobistą)

Szczepienia p/ospie wietrznej mogą przyczynić się do powstania oszczędności z perspektywy społecznej. Jednak rozpatrując możliwość zastosowania schematu jedno- lub dwudawkowego podawania szczepionki, bardziej korzystne z perspektywy płatnika jest

zaszczepienie jedną dawką. Schemat dwudawkowy jest bardziej efektywny (mniejsza zapadalność), ale jednocześnie będąc mniej atrakcyjny z punktu widzenia kosztów.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, opiniuję, jak na wstępie.

Tryb wydania opinii

Opinię wydano na podstawie art. 31s ust. 6 pkt 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.), z uwzględnieniem raportu: nr AOTMiT-OT-441-127/2015, „Program polityki zdrowotnej w zakresie prewencji ospy wietrznej na lata 2016-2020” realizowany przez Miasto Kielce, Warszawa, lipiec 2015 oraz Aneksu do raportów szczegółowych: „Profilaktyczne szczepienia przeciwko ospie wietrznej - wspólne podstawy oceny” (lipiec, 2015 r.).